

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta laiksi opintotukilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 8 päivästä lokakuuta 1985 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 168.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Lauri Lehtonen opetusministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Erkki Virtanen valtiovarainministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Mervi Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtaja Eero Kurri valtion opintotukikeskuksesta ja hallituksen jäsen Tarja Kumpulainen Suomen yliopilaskuntien liitosta.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on opintotukijärjestelmän ja lapsilisäjärjestelmän yhteensovittaminen. Tätä varten hallituksen esityksessä ehdotetaan, että opintorahan perusosaa ei enää myönnettäisi lapsilisälain mukaista lapsilisää saavalle nuorelle. Hallituksen esitykseen liittyvässä erillisessä lapsilisälain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa puolestaan ehdotetaan lapsilisän maksukautta jatkettavaksi sen vuosineljänneksen loppuun, jonka aikana nuori täyttää 17 vuotta. Opintotukilakia muutettaisiin samalla myös siten, että opintorahan perusosan määrät vastaisivat valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettuja määriä. — Lainmuutos on tar-

koitus saattaa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1986.

Hallituksen esityksen perusteluiden ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä ehdottaen kuitenkin johtolauseessa havaitun muodollisen virheen korjaamista.

Samalla valiokunta kiinnittää huomiota jo vuosina 1979 ja 1980 esittämiinsä lausumiin, joissa on edellytetty muun muassa, että opintorahajärjestelmä saatetaan lukiossa ja lukioasteella lainsäädännöllisesti samaan asemaan muun koulutuksen kanssa ja että myös opintorahan määrä lukiossa korotetaan vastaamaan muussa keskiasteen koulutuksessa suoritettavaa opintorahaa. Kun opintorahan määrä lukiossa on edelleen epäsuhteessa muilla koulutusaloilla myönnettävien opintorahojen perusosien kanssa, valiokunta kiinnittää asiaan vakavaa huomiota ja uudistaa aikaisemmat kannanottonsa.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

opintotukilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (poist.) 10 §:n 2 ja 5 momentti, *sellaisina kuin ne ovat* 16 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (36/81), näin kuuluviksi:

10 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Astala, varapuheenjohtaja Holvitie, jäsenet Ala-Kapee, von Bell, Hellström, Isohookana-Asunmaa, Jaa-

konsaari, Kalliomäki, Pohjanoksa, Riihijärvi, Ronkainen, Roos, Uosukainen ja Vihriälä sekä varajäsen Siitonen.

Vastalauseita

I

Opintotuen keskeiset ongelmat ovat sen riittämättömyys ja lainapainotteisuus. Riittämättömyys vaikeuttaa opiskelujen sujumista. Velkaantumisongelma kärjistyy opintojen loppuvaiheessa, jolloin korkoerät ovat suurimmillaan, ja valmistumisen jälkeen, etenkin mikäli opiskelija ei heti saa työpaikkaa.

Riittämätön opintotuki on aiheuttanut niin opiskelijan, korkeakoulujen ja keskiasteen oppilaitosten kuin koko yhteiskunnankin kannalta kielteisiä kehityspiirteitä. Tutkimusten mukaan opiskelijoiden työssäkäynti lukuvuosien aikana on lisääntynyt ja vain harvoilla työ liittyy opiskeluun. Niinpä keskimääräiset opiskeluajat ovat pidentyneet.

Kansainvälisen nuorisovuoden 1985 komitea ehdottikin 19.3.1985 opetusministeriölle ja sosi- ja terveysministeriölle osoittamassaan kirjeessä, että opintotukea tulee kehittää opintorahaa lisäämällä opiskelijoiden velkaantumisen asteittaiseksi lieventämiseksi ja että opintorahan perusosa tulee vuoden 1986 tulo- ja menoarviossa korottaa kaikilla koulutusasteilla 3 000 markkaan lukuvuodessa. Vuositasolla tämän kustannukset

olisivat noin 250 miljoonaa markkaa. Komitean kannanoton mukaisesti ehdotankin, että opiskelukuukautta kohden opintorahan perusosa olisi 330 markkaa kaikilla koulutusasteilla. Katson, että valiokunnan olisi tullut antaa enemmän arvoa nuorisokomitean yksimieliselle kannanotolle.

Nuorisokomitean ehdotus siitä, että opintorahan perusosa olisi kaikilla koulutusasteilla saman- suuruinen, vastaa sivistysvaliokunnan jo vuosina 1979 ja 1980 omaksumaa kantaa, jonka valiokunta nytkin toistaa, vaikkakaan valiokunnan enemmistö ei ole rojhennut kantaansa toteuttaa itse säännöksen osalta.

Niin kauan kuin opintorahan perusosa ja toisaalta lapsilisä ovat alhaisia, ei ole perusteltua olla myöntämättä opintorahan perusosaa opiskelijalle, joka on oikeutettu lapsilisälain mukaiseen lapsilisään, kuten hallitus esittää, nyt kun lapsilisää ryhdytään maksamaan sen vuosineljänneksen loppuun, jonka aikana nuori täyttää 17 vuotta.

Ehdotankin,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

opintotukilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain 10 §:n 2 (*poist.*) momentti, *sellaisena* kuin *se on* 16 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (36/81), näin *kuuluvaksi*:

10 §

Opintorahan perusosan enimmäismäärät vah-

vistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa opiskelukuukautta kohden vähintään seuraavan suuruisiksi:

- 1) lukiossa tai lukioasteella 330 markaksi;
- 2) kansanopistojen yleissivistävillä opintolinjoilla ja ammatillisessa koulutuksessa 330 markaksi;
- 3) yliopistoissa ja muissa korkeakouluissa 330 markaksi; sekä
- 4) opintorahan perusosan korotus vähintään 330 markaksi kutakin opintotuen hakijan huol-

lettavana olevaa, kuitenkin enintään kolmea alaikäistä lasta kohden.

— — — — —
(5 mom. poist.)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1985

Heli Astala

II

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää sivistysvaliokunnan enemmistön kantaa opintotukilain 10 §:n muuttamisesta hämmästyttävän ristiriitaisena. Sivistysvaliokunta on kahdella edellisellä kerralla käsitellessään ehdotusta opintotukilain muuttamisesta lausunut mietinnöissään (SiVM 9/79 ja SiVM 12/80) seuraavaa: "Hyväksyessään lakiehdotuksen valiokunta samalla edellyttää, että opintorahajärjestelmä saatetaan lukiossa ja lukioasteella lainsäädännöllisesti samaan asemaan muun koulutuksen kanssa ja että myös opintorahan määrä lukiossa korotetaan vastaamaan muussa keskiasteen koulutuksessa suoritettava opintorahaa."

Eduskunta on hyväksynyt mietinnöt niihin sisältyvine lausumineen. Lausumat on saatettu hallituksen tietoon ja valtioneuvostolle on annettu tehtäväksi ryhtyä lausumista aiheutuviin toimenpiteisiin. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää käsittämättömänä, ettei eduskunnan lausumia ole hallituksen esityksessä otettu huomioon, eikä sivistysvaliokuntakaan ole noudattanut aikaisempia perustelujansa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

opintotukilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain 10 §:n 2 ja 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat 16 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (36/81), näin kuuluviksi:

10 §

Opintorahan perusosan enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa opiskelukuukautta kohden vähintään seuraavan suuruisiksi:

- 1) lukiossa tai lukioasteella 230 markaksi;

(2—4 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1985

Tapio Holvitie
Aino Pohjanoksa

Riitta Uosukainen
Eva-Riitta Siitonen

III

Opintotukilain 10 §:n 2 momentin osalta yhdytään täysin edellä olevan II vastalauseen perusteluihin. Opintorahan perusosan enimmäismäärän tulee kaikissa keskiasteen koulutusmuodoissa olla saman suuruinen.

Lisäksi pidän opintotukilain 10 §:n 5 momenttiin esitettyä muutosta perustelemattomana. Katson, että opintotukijärjestelmä ei saa olla luonteeltaan vain sosiaalinen avustus kuten lapsi-

lisiäjärjestelmä, vaan sillä pitää olla myös opiskelua kannustava vaikutus. Säilyttämällä 10 §:n 5 momentti ennallaan saadaan viimeksi mainittu puoli näkyviin siinä vaiheessa, jolloin peruskoulusta voidaan siirtyä keskiasteen opintoihin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

opintotukilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain 10 §:n 2 (*poist.*) momentti, *sellaisena* kuin se on 16 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (36/81), näin *kuuluvaksi*:

10 §

(2—4 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

Opintorahan perusosan enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa opiskelukuukautta kohden vähintään seuraavan suuruisiksi:

(5 mom. *poist.*)

1) lukiossa tai lukioasteella 230 markaksi;

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1985

Olavi Ronkainen